

PREDGOVOR

Filmski leksikon LZ Miroslav Krleža govori o umjetnosti koja je više od ostalih utjecala na popularnu kulturu i društvo prošloga stoljeća, koja je ujedno najviše uvjetovana tehnološkim razvojem, a koja je, često ocjenjivana i kao paradigmatička sintetska umjetnost, postala u posljednjih četrdeset godina sve češćim predmetom proučavanja. Konačno afirmiranje filmske publicistike, ali i stalno afirmiranje filmologije, širi interes za film kao umjetničku i kulturnu činjenicu. U takvom je kontekstu, s težištem na filmskom stvaralaštvu, nastao i ovaj leksikon. On polazi od iskustva *Filmske enciklopedije LZ Miroslav Krleža* te je, u tom smislu, nov prilog enciklopedijsko-leksikonskome promišljanju filmske umjetnosti. Koncipiran i kao svojevrsna alternativa mnogobrojnim, komercijalno usmjerenim i stoga izrazito sažetim, filmskim vodičima, ali i uskostručnim knjigama te pregledima povijesti ili teorije filma, leksikon je, prema tome, novost u Hrvatskoj, a s obzirom na pluralnost zahvaćanja svjetskog filma rijetko djelo i u svjetskim razmjerima gdje su priručnici takve vrste izrazitije pod utjecajem dominantnih kinematografija ili trenutačnih tendencija u filmu. Osobe, filmovi i pojmovi su, s obzirom na količinu građe, a i stalnu pokretljivost filmskog medija, uvrštavani odabirom zasnovanim na kombinaciji umjetničke, ali zbog iznimne popularnosti filmskog medija, i komercijalne reprezentativnosti, kao i reprezentativnosti za društvene tendencije na koje film utječe, odnosno koje se u njemu ogledaju. Svi se veći članci, biografski kao i oni o filmovima, izdvajaju interpretativnim segmentom pa leksikon i u tom pogledu, pružajući bilo sinteze dosadašnjih interpretacija bilo nove obrasce tumačenja, zauzima posebno mjesto među sličnim ostvarenjima. Ovo djelo ne sadržava velike pregledne članke, ali nastoji pružiti u 2140 natuknica sve temeljne informacije o filmskoj umjetnosti, kako o njezinu trenutačnom stanju tako i o njezinoj povijesti kao i o nosivim pojmovima teorije filma. Noviji stvaraoči, čiji opusi nisu završeni ili koji su se tek nedavno afirmirali, uvrštavani su uza stroži kritički odabir. Istodobno se nastojalo, uz obradbu najznačajnijih autora povijesti filma, revalorizirati i prinos pojedinih manje poznatih starijih stvaralaca, kao i onih iz kinematografija manje poznatih u Hrvatskoj. Posebna su novost, pa i u širem kontekstu hrvatskih enciklopedija i leksikona o drugim umjetnostima, natuknice o pojedinačnim djelima. Uz igrane filmove – pri čemu se uz umjetničku vrijednost, u obzir uzimao i recepcijski status pojedinog djela (tako su uvršteni svi dobitnici *Oscara* za najbolji film, Europske filmske nagrade, *Zlatne*

palme i Zlatnog lava do 2002) – također su obrađeni antologijski dokumentarni, eksperimentalni i animirani filmovi. Ti se članci sastoje od osnovnih filmografskih podataka, kratkoga opisa fabule te komentara, a ukoliko redatelj filma nije zasebno obrađen, često se u članku o njegovom filmu daju osnovni podatci i o njemu. Biografski i pojmovni članci uobličeni su pak u skladu s uobičajenom leksikografskom praksom. Leksikon sadržava i popise dobitnika izabranih nagrada te kazalo prijevodnih i izvornih naslova filmova koji nisu zasebno obrađeni. Tekst je popraćen sa 615 ilustracija: portreta te prizora iz filmova. Ako prizor prati obrađeni film, uz naslov se navodi i redatelj, a ako ilustrira osobu prizorom iz filma, uz njezino ime navode se film i redatelj. U načelu, svi članci veći od 15 redaka su potpisani, što naglašava autorsku dimenziju leksikona, razvidnu već iz spomenuta abecedarskog načela izbora i reprezentativnosti. Pritom je uredništvo nastojalo, slijedom leksikografske prakse, uskladiti autorske članke, ali istodobno i zadržati temeljne odlike autorova stila. Manji članci potpisani su iznimno, ako pružaju nove podatke ili nov pristup temi, a nisu potpisani pojedini članci veći od 15 redaka koji su sastavljeni redakcijski. Uklapajući se, kako načinom leksikografske obradbe, tako i temeljnom kulturnom namjerom, u tradiciju hrvatske leksikografije, posebice u niz posebnih enciklopedijskih izdanja LZ *Miroslav Krleža* posvećenih različitim područjima ljudskog djelovanja, a nastao i kao odraz trenutačnoga stanja hrvatske filmologije, ovaj je leksikon namijenjen svima upućenima u film, ali i onima koji su na film, kao nezaobilaznu činjenicu suvremene kulture, upućeni.